

Η Λογική της Παρέμβασης και η Περιοχή Παρέμβασης της ΟΧΕ – ΒΑΑ του Αδριάνειου Υδραγωγείου

Η ΟΧΕ-ΒΑΑ του Αδριάνειου Υδραγωγείου εντάσσεται στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 5 και ειδικότερα του Ειδικού Στόχου 5.ι «Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές».

Βασικός πυρήνας της Στρατηγικής της ΟΧΕ-ΒΑΑ είναι το Αδριάνειο Υδραγωγείο τόσο ως προς τα χαρακτηριστικά του στον τομέα του πολιτισμού (με την έννοια του ιστορικού διατηρητέου μνημείου) όσο και ως προς την περιβαλλοντική ανάπτυξη (με την έννοια αξιοποίησης των υδάτων του Αδριάνειου Υδραγωγείου).

Το Αδριάνειο Υδραγωγείο αποτελεί μοναδικό στοιχείο Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ρωμαϊκό & νεότερο) στο μήκος και στο είδος του, ως ένα υποδειγματικά ανθεκτικό έργο που ακόμα λειτουργεί. Συγκεκριμένα, το Αδριάνειο Υδραγωγείο είναι ένα υπόγειο ρωμαϊκό έργο με νεότερα στοιχεία, που ακόμα υδρομαστεύει το υπόγειο νερό, αλλά και εγκάρσιες ροές στη διαδρομή από τις πηγές της Πάρνηθας μέχρι το Κολωνάκι. Το συνολικό του μήκος είναι 23,5 χλμ. με τα επιφανειακά τμήματα να αφορούν:

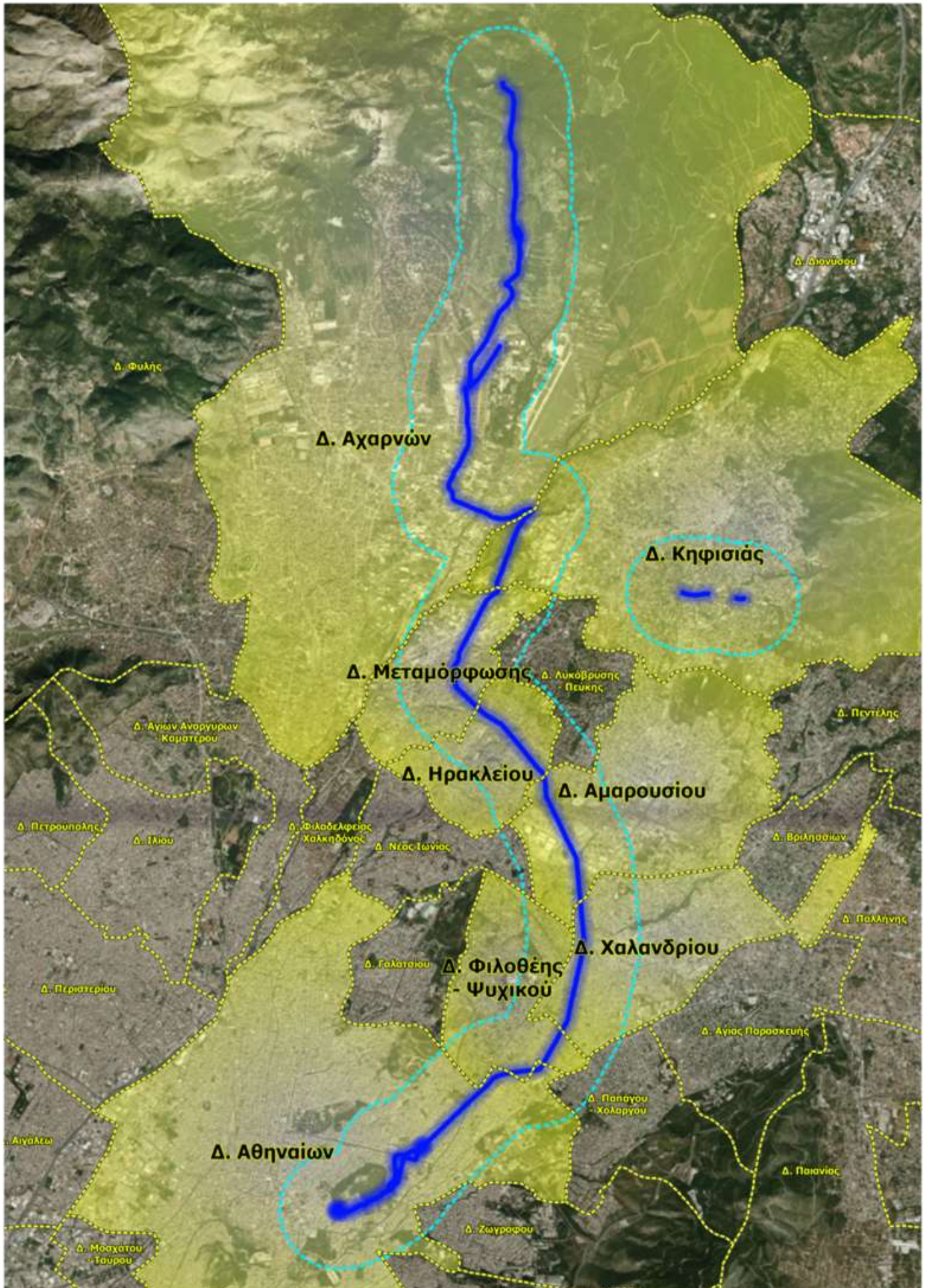
- Ρωμαϊκό τμήμα μήκους 3,1 χλμ. από την Πάρνηθα μέχρι το Ολυμπιακό Χωριό
- Κεκλιμένη στοά εισόδου στο Ολυμπιακό Χωριό
- 228 ορατοί φανοί (19ου – 20ου αιώνα)
- Δεξαμενές ΕΥΔΑΠ κατάληξης του υδραγωγείου στο Κολωνάκι

Περιλαμβάνει υποδομές που κατασκευάστηκαν μεταξύ 1860-1930 από τον Δήμο Αθηναίων και από την ΟΥΛΕΝ (2 Δεξαμενές Κολωνακίου, Υπόγεια Δεξαμενή Χαλανδρίου, τμήμα υδραγωγείου «Κυριακού» Πανόρμου-Κολωνάκι) και αξιοποιήθηκε ως βασικό σύστημα υδροδότησης της πόλης μέχρι την κατασκευή του Φράγματος Μαραθώνα, οπότε και σταδιακά εγκαταλείφθηκε.

Το Αδριάνειο Υδραγωγείο διασχίζει 8 Δήμους (Χάρτης 1) και ειδικότερα:

- Δ. Αχαρνών 10,7 χλμ. 68 φανοί, ρωμαϊκό επιφανειακό τμήμα και κεκλιμένη στοά εισόδου στο Ολυμπιακό Χωριό
- Δ. Κηφισιάς 2,1 χλμ. 25 φανοί
- Δ. Μεταμόρφωσης 2,5 χλμ. 54 φανοί
- Δ. Ηρακλείου 1,7 χλμ. 21 φανοί
- Δ. Αμαρουσίου 2,3χλμ. 39 φανοί
- Δ. Χαλανδρίου 2,4 χλμ. 43 φανοί
- Δ. Φιλοθέης – Ψυχικού 1 χλμ. 26 φανοί
- Δ. Αθηναίων 7,2 χλμ. 64 φανοί και δεξαμενές ΕΥΔΑΠ κατάληξης του υδραγωγείου στο Κολωνάκι

Χάρτης 1

Το όραμα για την περιοχή ΟΧΕ-BAA του Αδριάνειου Υδραγωγείου, είναι η ανάπτυξη δικτύου τουρισμού – πολιτισμού κατά μήκος της διαδρομής του Αδριάνειου Υδραγωγείου, όπου η ιστορία του Αδριάνειου Υδραγωγείου μετουσιώνεται σε βιωματική εμπειρία, σε μια μετάβαση από την στατική προσέγγιση, προς την δυναμική.

Στρατηγικός στόχος, μέσα από την ανάπτυξη του δικτύου τουρισμού – πολιτισμού είναι η ανάδειξη της υπερτοπικής λειτουργίας του Αδριάνειου Υδραγωγείου ως πόλου διεθνούς και εθνικής εμβέλειας, συνδυαστικά με την αειφόρο ανάπτυξη της Περιοχής Παρέμβασης και την μέγιστη δυνατή διάχυση των ωφελειών στους 8 Δήμους που διασχίζει το Αδριάνειο Υδραγωγείο.

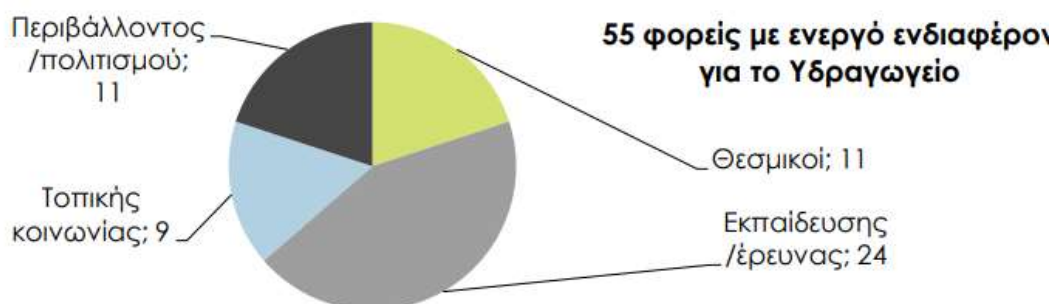
Βασική επιδίωξη είναι η δημιουργία μιας «ενιαίας ιδιαίτερης εικόνας» του δικτύου. Για την «ενιαία ιδιαίτερη εικόνα» που πρέπει να διαμορφωθεί και να προβληθεί, προκύπτει ότι η στρατηγική πρέπει να περιέχει στοιχεία καινοτομίας που διασφαλίζουν «διαφοροποίηση» της ζώνης που διατρέχει το Αδριάνειο Υδραγωγείο, ενώ παράλληλη επιδίωξη είναι η «ανάδειξη κοινών χαρακτηριστικών» που διασφαλίζουν δυνατότητες διαμόρφωσης ενιαίου δικτύου που διατρέχει τους 8 Δήμους.

Στο πλαίσιο αυτής της λογικής του «ενιαίου διαφοροποιημένου τουριστικού – πολιτιστικού προϊόντος», λειτουργεί η ενιαία ανάδειξη της κεντρικής ζώνης της διαδρομής του Αδριάνειου Υδραγωγείου, με υιοθέτηση καινοτομιών τόσο ως προς τη «φυσική ανάδειξη» του μνημείου και του φυσικού του περιβάλλοντος όσο και ως προς την «προβολή και διαχείριση» του προσφερόμενου νέου τουριστικού – πολιτιστικού προϊόντος.

Επίσης, επιδιώκεται η σύνδεση της κεντρικής ζώνης της διαδρομής του Αδριάνειου Υδραγωγείου με επιμέρους ζώνες των 8 Δήμων, σε ζώνη 1 χλμ. εκατέρωθεν του κεντρικού άξονα του Υδραγωγείου, μέσα από μια ολοκληρωμένη προσέγγιση του δικτύου κοινοχρήστων χώρων, που θα περιλαμβάνει αναβάθμιση και συμπλήρωση του δικτύου διαδρομών πεζή ή και με ποδήλατο καθώς και με μέσα προσβάσιμα για όλους, με ανάδειξη των δημόσιων ελεύθερων χώρων καθώς και των σημείων με ιδιαίτερα στοιχεία του ιστορικού ή και του φυσικού περιβάλλοντος.

Επισημαίνεται ότι στα όρια του Δήμου Χαλανδρίου υλοποιείται ήδη μία πρώτη πιλοτική παρέμβαση ανάδειξης του Αδριάνειου Υδραγωγείου με το Πρόγραμμα «CULTURAL HIDRANT» που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο των Urban Innovative Actions. Στο πλαίσιο αυτού του Προγράμματος αναπτύσσεται ήδη ψηφιακή εφαρμογή ανάδειξης της σύγχρονης λειτουργίας του Αδριάνειου Υδραγωγείου, καθώς και πειραματικές εφαρμογές VR για την ανάδειξη του μνημείου, ενώ παράλληλα καταγράφεται μεγάλο ενδιαφέρον από πολλαπλούς φορείς, όπως αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 1.

Διάγραμμα 1

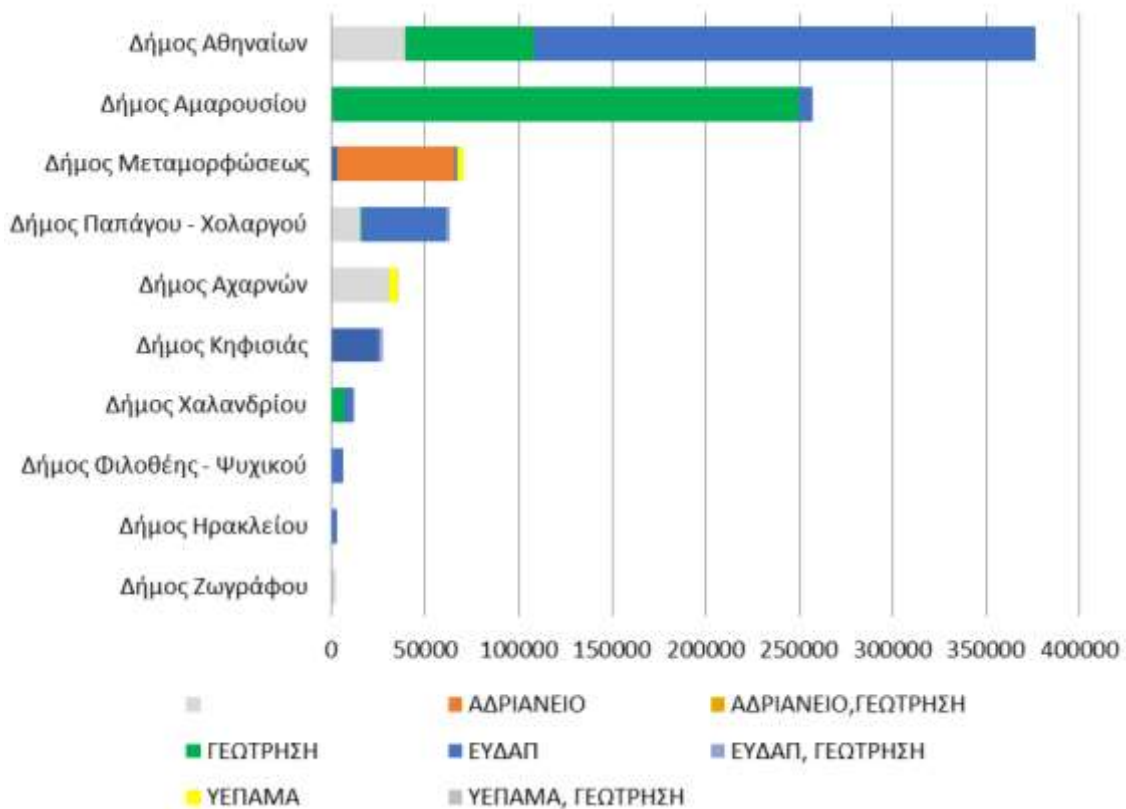

Παράλληλα όμως με την ανάδειξη των ιστορικών στοιχείων του Αδριάνειου Υδραγωγείου και τη δημιουργία του νέου τουριστικού – πολιτιστικού προϊόντος επιδιώκεται και η περιβαλλοντική ανάπτυξη με την έννοια της αξιοποίησης των υδάτινων πόρων του.

Σήμερα το Αδριάνειο Υδραγωγείο σηματοδοτείται με αρνητικό πρόσημο για το περιβάλλον και το υδάτινο ισοζύγιο της πόλης. Στραγγίζει και οδηγεί στη θάλασσα τουλάχιστον 800.000 κμ./έτος υπόγειου νερού της πόλης (650.000 από την Αθήνα και 150.000 στον Κηφισό).

Με την αξιοποίησή των υδάτινων πόρων του Αδριάνειου Υδραγωγείου, το πρόσημο αυτό θα μετατραπεί σε θετικό για το περιβάλλον και το ενεργειακό ισοζύγιο. Με συνολική δυναμική 1,5 εκ. κ.μ./έτος, μπορεί να αξιοποιηθεί για μη πόσιμες χρήσεις, εξοικονομώντας και το πιο ενεργειακά ακριβό νερό (α) γεωτρήσεων και (β) ΕΥΔΑΠ. Στο Διάγραμμα 2 αποτυπώνονται τα δυνητικά οφέλη για τους Δήμους.

Διάγραμμα 2

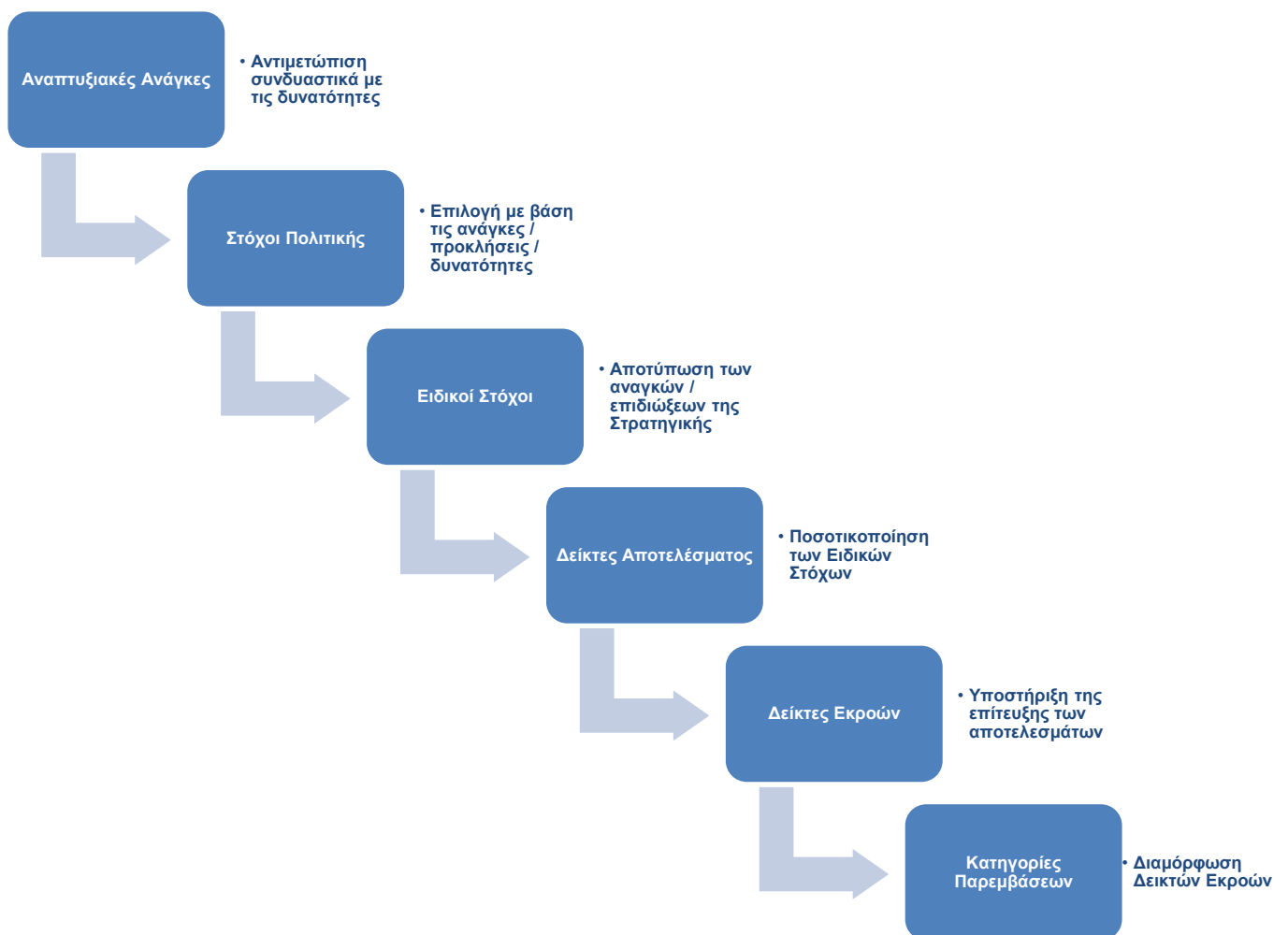
Από τα στοιχεία του διαγράμματος προκύπτει ότι η συνολική ζήτηση από τους 8 Δήμους για την κάλυψη αναγκών στο δημόσιο χώρο ανέρχεται 854.000 κ.μ./έτος και με την αξιοποίηση των υδάτινων πόρων του Αδριάνειου Υδραγωγείου εκτιμάται ένα συνολικό ετήσιο όφελος για τους Δήμους της τάξης των 170.000 ευρώ. Σημειώνεται ότι ήδη ο Δήμος Μεταμόρφωσης αξιοποιεί τους υδάτινους πόρους του Αδριάνειου Υδραγωγείου.

Για την επίτευξη του οράματος και των βασικών στόχων στο πλαίσιο της ΟΧΕ-BAA του Αδριάνειου Υδραγωγείου διατυπώνονται 4 Άξονες Στρατηγικής:

- ΑΣ1 «Ενίσχυση περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή»
- ΑΣ2 «Ανάδειξη ιστορικής – πολιτιστικής ταυτότητας»
- ΑΣ3 «Λειτουργική ένταξη στις τοπικές οικονομίες και κοινωνίες»
- ΑΣ4 «Ενίσχυση βιωσιμότητας των παρεμβάσεων»

Στο πλαίσιο των Αξόνων Στρατηγικής, εξειδικεύονται οι προτεινόμενες ενδεικτικές παρεμβάσεις, όπως αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 3.

Οι παρεμβάσεις προσδιορίζονται, με βάση τις επιδιώξεις της Στρατηγικής, συνεκτιμώντας τις ανάγκες και τις δυνατότητες μέσα από μια ολοκληρωμένη λογική παρέμβασης, που αποτυπώνεται στο σχήμα που ακολουθεί.

Οι ανάγκες και δυνατότητες και οι ενδεικτικές παρεμβάσεις προσεγγίζονται με βάση τα ευρήματα από:

- την εφαρμογή του πιλοτικού προγράμματος «CULTURAL HIDRANT» που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο των Urban Innovative Actions
- Master Plan δικτύου και την υπό εξέλιξη προμελέτη για την υδροδότηση μη πόσιμων αναγκών που υλοποιεί η ΕΥΔΑΠ
- το master plan και τη φωτιστική μελέτη για την αξιοποίηση της Δεξαμενής στο Δήμο Αθηναίων
- τις προτάσεις των Δήμων για υδροδότηση και ανάπλαση κοινόχρηστων χώρων
- τις προτάσεις του Υπουργείου Πολιτισμού για την ανάδειξη του μνημείου
- τις προτάσεις άλλων φορέων (όπως ΟΑΚΑ) για ανάπλαση χώρων στην κεντρική ζώνη κατά μήκος της διαδρομής του Αδριάνειου Υδραγωγείου
- τις ιδέες που κατατέθηκαν στο πλαίσιο εκπαιδευτικής συνεργασίας με το New Jersey Institute of Technology και ενός Διαπολιτισμικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με θέμα το Αδριάνειο Υδραγωγείο
- τις προτάσεις και απόψεις της Περιφέρειας Αττικής και ειδικότερα του Αναπτυξιακού Οργανισμού Περιφέρειας Αττικής «Νέα Μητροπολιτική Αττική»

Με βάση την λογική της παρέμβασης, οι 4 Άξονες Στρατηγικής, όπως απεικονίζεται στο Διάγραμμα Ε.1.β συνδέονται άμεσα με τους Στόχους Πολιτικής και τους αντίστοιχους Ειδικούς Στόχους (Διαγράμματα 3 & 4).

Διάγραμμα 3

ΑΣ1: Ενίσχυση περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή

Ειδικοί Στόχοι 2.v, 2.vii & 2.viii

1.1 Ανάπλαση κεντρικού άξονα:

- Δράσεις ανάδειξης πρασίνου και στοιχείων νερού για την βελτίωση του μικροκλίματος
- Δράσεις δημιουργίας ενιαίας ταυτότητας για τα σύνολα της διαδρομής
- Δράσεις ενίσχυσης βιώσιμης κινητικότητας (ποδηλατικές διαδρομές & πεζόδρομοι)

Δυνητικός δικαιούχος:

Περιφέρεια Αττικής

1.2 Ανάπλαση χώρων πρασίνου σε ζώνη 1000μ. ένθεν και ένθεν του Υδραγωγείου εκτός του κεντρικού άξονα:

- Δράσεις ανάδειξης πρασίνου και στοιχείων νερού για την βελτίωση του μικροκλίματος
- Δράσεις δημιουργίας ενιαίας ταυτότητας για τα σύνολα της διαδρομής
- Δράσεις ενίσχυσης βιώσιμης κινητικότητας (ποδηλατικές διαδρομές & πεζόδρομοι)

Δυνητικοί δικαιούχοι:

Δήμοι

1.3 Βιώσιμη διαχείριση νερού

- Δημιουργία δικτύου για κάλυψη αναγκών σε μη πόσιμο νερό με 20 θέσεις άνιλησης, εγκαταστάσεις απολύμανσης, εγκαταστάσεις κλάδους μήκους ~1χλμ. εκατέρωθεν και δευτερεύον δίκτυο

Δυνητικοί δικαιούχοι:

ΕΥΔΑΠ

ΑΣ2: Ανάδειξη ιστορικής – πολιτιστικής ταυτότητας

Ειδικός Στόχος 4.vi (ΕΤΠΑ)

2.1 Ανάδειξη – προστασία επιφανειακών και υπόγειων σημείων ενδιαφέροντος κατά μήκος του κεντρικού άξονα

Δυνητικός δικαιούχος:

ΥΠΠΟΑ

2.2 Προστασία και ανάδειξη υδραγωγείου στην πλατεία Δεξαμενής

- Ανάδειξη επιφανειακών και υπόγειων σημείων ενδιαφέροντος
- Ανάδειξη σύγχρονης λειτουργίας

Δυνητικοί δικαιούχοι:

ΥΠΠΟΑ, ΕΥΔΑΠ

ΑΣ3: Λειτουργική ένταξη στις τοπικές οικονομίες και κοινωνίες

Ειδικός Στόχος 4.a (ΕΚΤ+)

3.1 Ενίσχυση τοπικής οικονομίας

- Δράσεις ενίσχυσης απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης στον τουρισμό – αναψυχή

3.2 Ενίσχυση κοινωνικής καινοτομίας

- Δράσεις στήριξης της κοινωνικής οικονομίας στον τουρισμό – παλιόριό
- Δράσεις στήριξης κοινωνικής οικονομίας στην διαχείριση του νέου προϊόντος του Αδριατικού Υδραγωγείου (Κοινωνική επιχείρηση επιστημόνων και τεχνιτών)

ΑΣ4: Ενίσχυση βιωσιμότητας των παρεμβάσεων

Ειδικός Στόχος 1.ii

4.1 Ενιαία ανάδειξη – προβολή

- Δράσεις ψηφιακών εφαρμογών για την προβολή του ενιαίου δικτύου (augmented reality)

- Δράσεις ψηφιακών εφαρμογών για τη διαχείριση επισκεπτών (RFID apps)

4.2 Διακυβέρνηση

- Δράσεις ανάπτυξης ψηφιακής πλατφόρμας για διαρκή διαβούλευση, αξιολόγηση και ανάδειξη καινοτομών κατά την διάρκεια υλοποίησης

Διάγραμμα 4

